

Организација на потрошувачите
на Македонија

СЛЕДЛИВОСТ НА ХРАНАТА

СЛЕДЛИВОСТ

Во 2007 година, Меѓународната организација за стандардизација ISO донесе специфичен стандард - Барања за развој и имплементација на следливост во синџирот на храна и храна за животни: ISO 22005: 2007 TRACEABILITY IN THE FEED AND FOOD CHAIN

Кај нас следливоста на храната е втемелена во Законот за безбедност на храната („Службен весник на Република Македонија“ бр. 157/2010, 53/2011, 1/2012, 164/2013, 187/2013, 43/2014, 72/2015 и 84/2015) како интегриран нов систем за безбедност на храната, со цел да се обезбеди високо ниво на заштита на здравјето на луѓето, но и интересите на потрошувачите. На овој начин, не само што се обезбедува контрола на внатрешниот пазар, туку и контрола на целиот синџир на производство на храната од „нива до трпеза.“

СИНѢИРОТ НА ХРАНА СЕ СОСТОИ ОД ТРИ ЗНАЧАЈНИ КОМПОНЕНТИ

- Вертикално координиран синџир на добавувачи со јасно дефинирани производи;
- Следливост на сите производи и постоење на документираност низ целиот синџир на храната;
- Користење на „pre-harvest“ програма за безбедност на храната пред жетвата (собирањето) и програма за обезбедување на сертификат за квалитет од страна на трети лица.

ШТО Е СЛЕДЛИВОСТ НА ХРАНАТА?

Следливоста е процес на следење на храната, храната за животни, животните наменети за производство на храна и сите супстанции наменети да бидат вградени во храната или храната за животни, во сите фази на производството, преработката или дистрибуцијата.

ПРИДОБИВКИ ОД СЛЕДЛИВОСТА НА ХРАНАТА

Во развиените земји и земјите во развој познати се бројни случаи поврзани со труење од храна и појава на заразни болести, што ја наметна потребата за воспоставување и имплементација на стандарди од областа на безбедноста на храната. Имајќи предвид дека опасностите од храната можат да се јават во која било фаза на производството, се јавува потреба од соодветна контрола и комуникација низ целиот синџир. Затоа, може да се каже дека следливоста на храната и информациите низ сите фази на производството се темел на безбедноста на храната која станува одговорност за сите учесници во синџирот на храната.

ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА СИСТЕМ НА СЛЕДЛИВОСТ

Следливоста, всушност, е процес кој ги интегрира алатките за управување со ризиците. Сите оператори во синџирот на храна имаат законска обврска да го воспостават овој процес. Тој дава можност да се отповикаат и повлечат од синџирот на храна производите кои се идентификувани како небезбедни за консументите. Во основа овој систем треба да ја гарантира заштитата на потрошувачите, но и да обезбеди фер трговски практики.

КОНТРОЛА НА ЕКОЛОШКИТЕ УСЛОВИ
КОНТРОЛА НА АГРОТЕХНИЧКИТЕ МЕРКИ
ПРИМАРНО ПРОИЗВОДСТВО
ПРОДАЖБА
СУРОВ ПРОИЗВОД
КОНТРОЛА НА КВАЛИТЕТОТ НА СУРОВИНИТЕ
ПРЕРАБОТКА
КВАЛИТЕТ НА ПОСТАПКАТА НА ПРЕРАБОТКА
ПРОИЗВОД
КВАЛИТЕТ НА ГОТОВИОТ ПРОИЗВОД
СИГУРНОСТ НА ПОТРОШУВАЧИТЕ

ЕЛЕМЕНТИ НА СИСТЕМОТ НА СЛЕДЛИВОСТ

Сите оператори со храна, започнувајќи од оние на фармите, па се до оние вклучени во продажбата на мало, во зависност од природата на бизнисот со храна, треба да воспостават системи за следливост создадени од еден или повеќе елементи како:

- Следливост кон добавувачите - следливост на добавувачите и нивните сировини, помошен материјал и додатоци на храната;
- Интерна следливост на произведените, обработените и преработените производи - внатрешна следливост на прехранбените производи во рамките на даден економски субјект;
- Следливост кон корисниците/потрошувачите - следливост на храната до директниот потрошувач.

При креирањето на системот на следливост треба да се посвети внимание на заемното дејство и поврзаноста меѓу одделните горенаведени елементи, за да се обезбеди функционирање на системот за следливост на одреден економски субјект во бизнисот со храна.

СИСТЕМОТ НА СЛЕДЛИВОСТ НА ХРАНАТА Е КОРИСЕН ЗА ОПЕРАТОРИТЕ

Овој систем им овозможува на операторите со храна да извршат целно и прецизно повлекување на небезбедната храна и да дадат релевантни информации до Агенцијата за храна и ветеринарство за преземените активности за спречување на ризиците за крајните потрошувачи.

ОДГОВОРНОСТ НА ОПЕРАТОРИТЕ СО ХРАНА

Операторите со храна низ целиот синџир треба да обезбедат меѓусебна размена на информации зашто само на тој начин системот на следливост може да биде ефикасен и ефективен.

ОДГОВОРНОСТА НА ОПЕРАТОРИТЕ СО ХРАНА ВО СЛУЧАЈ НА ПОСТОЕЧКИ РИЗИК

- Веднаш да започнат со повлекување на храната од промет и, ако е потребно, и да ја отповикаат.
- Нештетно да ја отстранат секоја серија, лот или пратка која не ги задоволува барањата за безбедност на храната или не е здравствено исправна.

- Без одлагање да ги известат надлежните органи или телата надлежни за спроведување на службените контроли за ризикот и за преземените мерки.

УЛОГАТА НА НАДЛЕЖНИТЕ ОРГАНИ

Надлежните органи, во согласност со Законот за безбедност на храната воспоставуваат интегриран систем на официјални контроли и други активности соодветни на околностите, вклучувајќи комуникација со јавноста за безбедноста на храната и храната за животни, за ризикот, надзорот и другите активности за следење, со кои се опфатени сите фази на производството, преработката и дистрибуцијата. Генерално, нивната контролна улога во однос на следливоста се однесува на:

- Контролирање на воспоставените системи за следливост од страна на операторите со храна, и тоа во сите фази на производството, преработката и дистрибуцијата на храна.
- Утврдување на фактичката состојба која се однесува на соодветно воспоставување и одржување на системите за следливост и, во случај на неусогласеност, преземање на мерки кон операторите со храна.
- Преземање на мерки за известување преку системот за брзо известување до членовите на мрежата во Република Македонија и разменување на информации со еквивалентните системи на Европската Унија во соработка со Системот за брзо предупредување за храна и храна за животни RASFF (Rapid alert system for food and feed).

Оваа брошура е изработена во соработка со
Организацијата на потрошувачите на Македонија (ОПМ)

Бесплатна линија
0800 3 22 22

III Македонска бригада, бр. 20, Скопје
Тел. 02 2457 893, 02 2457 895
www.fva.gov.mk

Организација на потрошувачите
на Македонија
Водњанска, 66, П. Фах 150, Скопје
Тел. 02 3179 592
e-mail: opm@opm.org.mk
e-mail: sovetuvanja@opm.org.mk
www.opm.org.mk